

Oponentský posudek na diplomovou práci Jana Kršňáka „DEHUMANIZACE MYŠLENÍ“

Předložená práce je vše jen ne standardní. Již svou délkou (cca 500 normostran), ale i šíří naznačených a využitých témat, způsobem výstavby textu, postupem práce a kombinace zdrojových teorií, to vše z ní činí záměrně „jiný“, abnormální text. Text tu přeskakuje z příběhu do příběhu, z jednoho malého či většího vyprávění do druhého, aby vytvořil vlastní příběh, který má blízko k teorii všeho či kyberpunkovému post-příběhu. Tato teorie všeho spojuje dohromady zdánlivě nespojitelná fakta, přebíhá od osobních historek a vyprávění, které jsou často vedené k „momentům vidění“, k filozofii, informatice, biologii, fyzice, politologii, antropologii, dějinám médií, hollywoodskému filmu, ale i dále. A tak se na jedné stránce Predátor potká s Deleuzem, který ovšem již zmutoval (či zmorfoval) do Deletzscheho, s českým popem, nadčlověkem, teorií chaosu, filozofií moci a vůle, genetikou, a samozřejmě Foucaultem, aby na další stránce všichni společně přetekli do biologie a k filmům natáčeným v prostředí počítačových her – ale vše to nakonec nějak spolu komunikuje a relativně do sebe zapadá, a vlastně je to ve výsledku poměrně zábavné čtení.

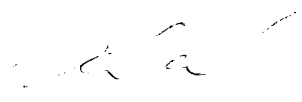
Tekuté a zábavné čtení, s momenty velké hravosti až poetičnosti – ale také občas s přídechem grafomanie a zbytečného opakování (vršení příběhů, subjektivně viděných faktů a pohledů). Text (trochu se jej zdráhám nazývat diplomovou prací) je nejlepší a nejsilnější v okamžicích, kdy se plynutí nápadů a spojení, které jsou samozřejmě strukturované jen letmo, proměňuje ve velmi osobní „nouveau roman“ – výpověď o zcela individuálním vidění a uchopování věcí, obrazů a jejich světa; světa, který zde není ani tak cílem, jako spojencem „dehumanizovaných pohledů“.

Nevím ovšem, do jaké míry pojednání světa jako svébytné hry „bifurkací“, struktur a kompozic, které z podstaty jsou „nelidské“, opravdu může způsobit virové narušení myšlení a vidění, a do jaké míry může čtenáře infikovat – ten je spíš unášen textem, možná je i zahlcen, ale tato verze teorie všeho v sobě ani z principu nemá myslím dostatečnou sílu a vlastně ani chuť proměnit svého příjemce, zničit jeho touhu po příbězích či nutkání po hledání analogií v různých vyprávěních. A tak i když si čtenář možná skutečně při čtení vytváří a sleduje svůj konceptuální film, jak je záměrem autora, je možné, že si k němu obrazně řečeno dá kolu a popkorn a pak zavře notebook s textem a vrací se v poklidu k textům o poznání standardnějším, aniž by virus

dehumanizace splnil svou misi, protože vlastně na „tradičním čtenáři“ a jeho počtecích vždy již závisel. (Neméně si jasně dokáží představit, jak by tento „román“ či „film“ třeba při publikaci na webu mohl snadno získat v jisté skupině čtenářů až „kultovní“ oblibu a možná by s těmito čtenáři komunikoval na jiné rovině.)

Otázkou tak nakonec zůstává, co vše je třeba zrušit, abychom dehumanizovali myšlení? Větu, gramatiku (vlastně ani nevím, zda ty časté „neshody“ podmětu s přísudkem nebyly gramatickou chybou, ale jen zživotněním pohledu něčeho neživého), strukturaci textu, poznámkový aparát? Spojit teorii relativity s válkou v Zálivu a představit si, jak by toto spojení viděl textový editor či skála za domem? Je-li vše je „chybné schválně“, a chaos, zmatek a iracionalita je volbou, představuje toto rozhodnutí zároveň i alibi, které jej ve výsledku opětovně spojuje s velmi tradičními způsoby psaní a myšlení. Nakonec myslím, že nejvíce problematické je tu ono hledání „jiných pohledů“, které by nebyly zatíženy lidskostí. Nevím, zda nejvíc neselhává právě tento impuls – vždyť právě hledání nových, jiných, v určitém smyslu od-lidštěných pohledů je ve výsledku paradoxně tak roztomile lidské, až příliš lidské...

Jako se tento text v mnohém vymyká způsobům obvyklé výstavby diplomové práce a výzkumu v ní prezentovanému, lze na něj i velmi těžko aplikovat obvyklé formy známkování. Je to skutečně spíše román než diplomka, osobní výpověď spíše než zpráva o tom, jak diplomant dokáže individuálně zpracovat vědecké téma. I když bych nejráději práci ohodnotila nějakým piktogramem, jehož smysl bychom třeba jen tušili (možná by jej dokázal přečíst jen speciální počítačový program), nezbyvá mi než hodnocení vměstnat do tradiční škály – a z nedostatku výběru nakonec říkám: velmi dobře.

PhDr. Petra Hanáková, Ph.D.

V Praze dne 22.1.2007